

MODEL REFORMY SPOLECZNEJ NA BIALORUSI (MIEDZY POLSKA A ROSJA)

Trwający w dalszym ciągu kryzys systemowy, który obejmuje polityczną, ekonomiczną i duchową sferę białoruskiego społeczeństwa, wskazuje na potrzebę samoidentyfikacji Białorusi w kręgu cywilizacyjno-kulturowym „Wschód-Zachód”.

Historycznie złożyło się, że na Białorusi, geograficznie znajdującej się prawie w centrum Europy, spotkały się dwa typy kulturowe: europejski i azjatycki. To spotkanie dwóch kultur nie zawsze nosiło pokojowy charakter. Goście tak ze Wschodu, jak i z Zachodu nie zawsze byli mile widziani. Jednocześnie Białorus ominięła w średniowieczu tak agresywną politykę kulturalną wschodnią tataro-mongolów, jak i zachodnią - krzyżaków. Obie fale kulturowe dochodziły do niej już bardzo osłabione.

Inny był los sąsiadów Białorusi - Rosji, która prawie trzysta lat żyła pod uciskiem mongolskim, oraz Polski, która wiele wieków walczyła z uciskiem krzyżaków. Wschodnią falę kulturową Białorus przyjęła już w znacznym stopniu osłabiona i adaptowana przez Rosjan, zachodnią - osłabiona i adaptowana przez Polaków.

Nieoczekiwany rozwój państwa rosyjskiego w średniowieczu wzbudził zainteresowanie Rosjan polityków ze Wschodu i Zachodu, co również miało wpływ na białoruskie społeczeństwo. Z jednej strony Rosja „przykrywała” sobą Białorus przed napadami Mongołów, z drugiej Białorus była skazana na uczestnictwo w „rozgrywkach” Rosji z Zachodem. Wojska zachodnie: Niemcy, Szwedzi, Polacy - idąc na Moskwę zostawiali po sobie ślady nie tylko na ziemi białoruskiej, ale również w białoruskiej kulturze. Odchodząc z powrotem, zabierali ze sobą nie tylko zdobycz, ale również część białoruskiej kultury duchowej. Innymi słowy, Białorus na przestrzeni wieków była miejscem adaptacji dwóch kultur: wschodniej i zachodniej. Z punktu widzenia historii można różnie ocenić wpływ rusyfikacji i polonizacji na duchową i materialną kulturę współczesnej Białorusi. Faktem natomiast jest, że w kulturze białoruskiej istnieje wiele elementów wspólnych tak z kulturą polską, jak i rosyjską.

Materialna i duchowa kultura Polski, Białorusi i Rosji mają wiele punktów wspólnych. Przyjmowanie wartości zachodnich, które zapewnia społeczny rozwój

Miedzy Polska a Rosja

Do tej grupy cech narodowosciowych zostaly zakwalifikowane te cechy, ktore u Bialorusinow przy samoocenie zajmuja srodkowa pozycje miedzy Polakami a Rosjanami. Aby osiagnac normatywny poziom, Bialorusini beda musieli zwrocic sie do ktoregos ze swoich sasiadow.

- wiernosc tradycjom. Bialorusini, zgodnie z samoocena, maja 54,5% od poziomu normatywnego, co wskazuje, ze sa bardziej tradycyjni niz Rosjanie i troche mniej niz Polacy.

- dokladnosc, punktualnosc. Normatywnie ta ceche ocenili bardzo wysoko. Zgodnie z ocena Bialorusinow normatywny poziom osiagneli tylko Niemcy. Samoocena respondentow o 11,5 razy nizej normy. Troche wyzej Bialorusini ocenili te ceche u Polakow i troche nizej u Rosjan.

- obowiazkowosc, wiernosc danemu slowu. Normatywnie ta cecha oceniona zostala bardzo wysoko. Najbardziej zblizone do poziomu normatywnego sa Niemcy. Stopien wiernosci swojemu slowu Bialorusini ocenili na 13,9%, natomiast u Rosjan - 14,7%, u Polakow - 13,4%.

- chec pomocy swoim rodakom. Przy samoocenie u Bialorusinow ta cecha jest oceniona na 50,6%. Troche wyzej u Polakow (38,3%).

- tradycyjnie przyjeto, ze cecha charakterystyczna dla wschodnich Slowian jest poczucie kolektywizmu. Nasze badanie potwiedzilo to zalozenie. Respondenci - Bialorusini odniesli te ceche do Bialorusinow, Ukraincow, Rosjan. Trzeba zaznaczyc, ze normatywny poziom tej cechy oceniono niezbyt wysoko, dlatego ocena przewyzsza norme u Rosjan 1,6 raza, u Bialorusinow 1,5 raza. Poczucie kolektywizmu u Polakow zostalo ocenione na 2,4 raza ponizej normy. Opierajac sie na wynikach badan mozemy wywnioskowac, ze Bialorusini pozbawiajac sie nadmiernego poczucia kolektywizmu, beda dazyli do nasladowania swoich zachodnich sasiadow.

- duchowosc. Ostatnio mozna mowic o utracie wartosci duchowych w zyciu bialoruskiego spoleczenstwa, na co zreszta wskazuje bardzo niski poziom normatywny okreslony przez respondentow. Najblizej normy znajduja sie Rosjanie. Bialorusini okreslili svoj poziom miedzy Rosjanami a Polakami.

- patriotyzm. Ta cecha najwyzej jest oceniona u Rosjan. Siebie Bialorusini ocenili na 73%, natomiast Polakow tylko na 34%, czyli oceniajac te ceche, Bialorusini okreslili svoj poziom miedzy Rosjanami a Polakami.

Przez Polske. i Rosje.

Do tej grupy cech narodowosciowych zostaly odniesione te cechy, ktore przy samoocenie u Bialorusinow zostaly zanotowane nizej niz u Polakow i Rosjan. Dla osiagniecia pozadanego poziomu Bialorusini pojda droga swoich wschodnich lub zachodnich sasiadow:

- dążenie do wolności osobistej. Wzorcowymi narodowościami, zgodnie z oceną Białorusinów, posiadającymi te cechy są Litwini i Amerykanie. Zjawisko liberalizmu u siebie Białorusini określili tylko na 27,8%. Dążenie do wolności osobistej u Polaków respondenci ocenili na 44,9%, u Rosjan - 46% wyższe od poziomu normatywnego.

- przedsiębiorczość, gospodarność. Normatywnie ta cecha została określona jako umiarkowana. Narodowościami wzorcowymi tutaj są Niemcy i Amerykanie. Swoją przedsiębiorczość Białorusini ocenili na 25,3%, Rosjan - 34,4%, a Polaków - 57,1% .

- konkurencja, współzawodnictwo. Najwyżej zdolność do współzawodnictwa została oceniona u Amerykanów, nawet powyżej poziomu normatywnego. Niemców natomiast oceniono na poziomie normatywnym. Swoją zdolność do współzawodnictwa Białorusini ocenili na 19,8%, trochę wyżej Rosjan - 38,6%.

- dążenie ku wolnym, stopniowym zmianom w społeczeństwie. Te zdolności Białorusini określili jako jedną z cech negatywnych. U siebie respondenci odnotowali tę cechę bardzo wysoko, co świadczy o tym, że Białorusini są niezadowoleni z przeciągającego się procesu społecznej reformy. U Rosjan ta cecha odnotowana 1,5 raza niżej niż u Białorusinów, u Polaków natomiast 2 razy niżej.

- tradycyjnie wschodnio-słowiańska cecha. uznawane jest marzycielstwo, skłonność do kontemplacji. Respondenci określili tę cechę jako negatywną. Maksymalnie jest ona zanotowana u Rosjan, u Białorusinów prawie na takim samym poziomie. Polacy, co prawda, też nie osiągnęli poziomu normatywnego, lecz u nich jednym słowem, przy pozbywaniu się tej negatywnej cechy, polski wariant dla Białorusinów będzie stanowił realny model.

- tolerancja. Respondenci ocenili tę cechę u Rosjan na poziomie normatywnym. U siebie ocenili ją 2 razy wyżej od poziomu porównawczego. Natomiast u Polaków ta cecha jest oceniona w 2,4 raza poniżej normy.

SUMMARY

The conditions of transformation on the cultural civilized basis. "East-West" are considered in the article "Public model of reforming in Belarus: between Poland and Russia".